

Εφετείου Θεσσαλονίκης: 1479/2002

Πηγή: APM 2003/1148

Εργατικό ατύχημα. Χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος. Η αξίωση αυτή δεν αποκλείεται από την ειδική ρύθμιση του ν. 551/1915. Νομίμως η ένδικη αγωγή εισάγεται προς εκδίκαση στο αρμόδιο Μονομελές Πρωτοδικείο κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών. Μέτρα ασφαλείας. Εργοτάξιο είναι κάθε εργοτάξιο όπου πραγματοποιούνται εργασίες οικοδομικές ή και πολιτικού μηχανικού και γενικά εκτελείται τεχνικό έργο. (932 ΑΚ ν. 551/1915).

Πρόεδρος: Σπυροφάνης Λούβρος

Δικαστές: Χ. Αγγελόπουλος, Α. Τύμπας (εισηγητής)

Δικηγόροι: Δ. Ίνεγλης - Ι. Κοτζαμανίδης - Δ. Παπαντώνης

Κατά το άρθρο 932 ΑΚ, σε περίπτωση αδικοπραξίας που έχει ως αποτέλεσμα τη θανάτωση προσώπου, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για περιουσιακή ζημία, το Δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη, κατά την κρίση του, χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος. Η αξίωση αυτή δεν αποκλείεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος από την ειδική ρύθμιση του ν. 551/1915, γιατί δεν αποτελεί αποζημίωση από περιουσιακή ζημία. Αρκεί στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος να συνετέλεσε και αδικοπραξία του κυρίου της επιχείρησης ή των υπ' αυτού προστηθέντων προσώπων (άρθρο 922 ΑΚ), κατά την έννοια της διατάξεως του άρθρου 914 ΑΚ, δηλαδή της υπαίτιας ζημογόνου πράξεως (ΑΠ 1819/1999 Δνη 2000.1011, ΑΠ 434/1992 ΕΕργΔ 53.278, ΑΠ 1152/1994 ΕΕργΔ 55.133, 1480/1995, ΕΕργΔ 56.325, 1185/1993 ΕΕργ Δ 54.232, ολ.ΑΠ 1117/1986 ΕΕργΔ 1987.71, Ντάσιος, ΕρΔικ. Δίκαιο, 455). Συνεπώς η ένδικη αγωγή, η οποία, σύμφωνα με το περιεχόμενο και αίτημα αυτής, στηρίζει την ασκηθείσα αξίωση των εναγουσών για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, στις διατάξεις περί ευθύνης από εργατικό ατύχημα, σε συνδυασμό με το άρθρο 922 ΑΚ περί προστήσεως, νομίμως έχει εισαχθεί προς εκδίκαση στο αρμόδιο Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών, στην οποία υπάγεται κατά το άρθρο 16 παρ. 2 ΚΠολΔ και όχι κατά την τακτική διαδικασία ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, όπως αβασίμως ισχυρίζεται ο πρώτος εναγόμενος. Συνακόλουθα, ο περί του αντιθέτου λόγος της έφεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.... Η δεύτερη εναγόμενη εταιρία με την επωνυμία Α. ΕΠΕ, μέλη της οποίας και διαχειριστές είναι οι τρίτος και τέταρτος εναγόμενοι, έχει ως αντικείμενο την εκμετάλλευση κέντρων διασκέδασης, εστιατορίων, καφετεριών και τη διοργάνωση μουσικών και καλλιτεχνικών παραστάσεων. Το καλοκαίρι του έτους 1998 η εταιρία ενεργούσε ανακατασκευή - ανακαίνιση των χώρων του κέντρου διασκεδάσεως - μπαρ με την ονομασία Α., που μίσθωνε στην οδό Α.Δ. Η ανακαίνιση αυτή περιλάμβανε καθαιρέσεις εσωτερικών χώρων, ανακατασκευές τοίχων, δαπέδου, κλιμάκων, καθαιρέσεις επενδύσεων, ελαιοχρωματισμούς κλπ. εργασίες, ώστε ο ως άνω χώρος να μετατραπεί από κέντρο διασκέδασης σε επιχείρηση με ηλεκτρονικά παιχνίδια, μπιλιάρδα κλπ. Ο θανών Χ.Κ., σύζυγος της ενάγουσας και πατέρας των ανήλικων τέκνων, προσλήφθηκε την 27.7.1998 με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αόριστου χρόνου, από την εναγόμενη εταιρία διά των νομίμων διαχειριστών της, για να εργασθεί ως εργάτης γενικών καθηκόντων. Την 3.8.1998 και ώρα 12 μ.μ. πήγε με εντολή του τρίτου και τετάρτου των εναγομένων και με άλλους δύο εργάτες στο άνω κέντρο διασκέδασης, με σκοπό να καθαιρέσουν τους πάγκους από τα υφιστάμενα μπαρ που υπήρχαν και να απομακρύνουν τα μάζα εκτός του καταστήματος. Στο επίδικο κέντρο η εναγόμενη εταιρία, παρά το ότι θα προέβαινε στις αναφερόμενες εργασίες, δεν είχε εκδώσει την απαραίτητη οικοδομική άδεια του Πολεοδομικού Γραφείου Θεσσαλονίκης και ούτε είχε υποβάλει προς τη ΔΕΗ από ηλεκτρολόγο εγκαταστάτη τα απαραίτητα ηλεκτρολογικά σχέδια, όπως θα γίνει ειδικότερα λόγος παρακάτω. Ετσι, ανέθεσε στον πρώτο εναγόμενο εγκαταστάτη - ηλεκτρολόγο, με σύμβαση έργου που καταρτίστηκε νόμιμα με τους άνω διαχειριστές της, την εργασία αποξήλωσης της ηλεκτρικής εγκατάστασης και την προσωρινή ηλεκτροδότηση του μισθίου χώρου, ώστε να υπάρχει φως εντός αυτού. Ο πρώτος εναγόμενος, σε εκτέλεση της εντολής αυτής, διέκοψε την ηλεκτρική παροχή στην

εγκατάσταση, ξήλωσε τις ηλεκτρικές καλωδιώσεις και κατασκεύασε ένα κινητό υποπίνακα πάνω σε πλαίσιο από νοβοπάν διαστάσεων 50 X 70 X 2 εκ. Η τροφοδότηση του υποπίνακα αυτού γινόταν μέσω τριφασικού καλωδίου από τον κεντρικό πίνακα του μισθίου, που βρισκόταν κάτω από τη σκάλα, και πάνω σ' αυτόν είχαν τοποθετήσει πέντε πολύπριζα για διάφορες ηλεκτρικές παροχές, ώστε να μπορούν τα συνεργεία να χρησιμοποιήσουν τα ηλεκτρικά τους εργαλεία, καθώς και για να υπάρχει προσωρινός φωτισμός στο χώρο. Συνεπώς, δεν κάλυπτε μόνο τις ανάγκες φωτισμού, όπως αβασίμως επικαλούνται οι εναγόμενοι, αλλά και τις αναγκαίες εργασίες, αφού, αν ήταν αυτό αληθινό, δεν θα υπήρχε ανάγκη ύπαρξης πέντε πολύπριζων και μιας πρίζας σούκο. Όταν λοιπόν την άνω ημέρα (3.8.1998) οι εργαζόμενοι και ο παθών μετέβησαν στο χώρο του καταστήματος, επειδή ο φωτισμός δεν ήταν επαρκής στο εσωτερικό του, ο θανών πήρε μια μπαλαντέζα που υπήρχε εκεί από τους εκπροσώπους και διαχειριστές της εναγομένης εταιρίας, τοποθέτησε το φως της σ' ένα από τα πολύπριζα του υποπίνακα παροχής ρεύματος. Η μπαλαντέζα (φορητή λυχνία) είχε ως λάμπα φωτισμού προβολέα, ο οποίος συνδεόταν όχι με ρευματολήπτη (φως) αλλά με κλέμα (υποδοχή με βακελίτη, συνήθως με βίδες, όπου σφίγγονται οι απολήξεις του καλωδίου). Όταν ο θανών σήκωσε τον προβολέα για να τον μεταφέρει σε κάποιο σημείο, υπέστη ηλεκτροπληξία, με συνέπεια να επέλθει ακαριαία ο θάνατός του. Κατά τη στιγμή της ηλεκτροπληξίας ο θανών ήταν γυμνός από τη μέση και πάνω, ιδρωμένος λόγω της επικρατούσας ζέστης στο χώρο και κρατούσε τον προβολέα με τα χέρια του επάνω στο σώμα του, όπως κατέθεσαν οι αυτόπτες μάρτυρες. Πιθανή αιτία της ηλεκτροπληξίας είναι να έπεσε ιδρώτας στην κλέμα σύνδεσης και έτσι να έγινε διαρροή ηλεκτρικού ρεύματος στο αριστερό χέρι του θανόντος, που κρατούσε τον προβολέα, και γι' αυτό έφερε χαρακτηριστικό ηλεκτρικό σημείο στον αριστερό καρπό και αριστερό πρόσθιο θωρακικό τοίχωμα (βλ. ιατροδικαστική έκθεση του ιατροδικαστή Μ.Τ.). Το ατύχημα αυτό, με τις περιγραφόμενες συνθήκες, έγινε κατά τη διάρκεια της εργασίας του θανόντος και οφείλεται στην αποκλειστική υπαιτιότητα όλων των εναγομένων, δηλαδή της δεύτερης εναγομένης εταιρίας και των διαχειριστών της, καθώς και του πρώτου εναγομένου ηλεκτρολόγου, προστηθέντος στην εκτέλεση τμήματος του έργου από τους άλλους εναγόμενους. Ειδικότερα οι εναγόμενοι, ενεργώντας με την ιδιότητα που προαναφέρθηκε, δεν έλαβαν, όπως ήταν κατά νόμο υποχρεωμένοι, τα κατάλληλα αναγκαία μέτρα προστασίας για τη ζωή του εργαζόμενου θανόντος στο κατάστημα, όπως αυτά προσδιορίζονται από α) το π.δ. 1073/1981, β) το π.δ. 1396/1988, γ) το π.δ. 305/1996, δ) το π.δ. 17/1996, σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ, ε) το π.δ. 390/1994, 62/ του ΓΟΚ ν. 1577/1985 άρθρο 22 περί αυθαιρέτων οικοδομών, ζ) το ν. 1337/1983 και η) του ν. 4483/1965 άρθρ. 4. Συγκεκριμένα στο άρθρο 12 του π.δ. 1073/1981 αναφέρεται ότι προσωρινό ή κινητό εργοτάξιο που στο εξής καλεί "εργοτάξιο" είναι κάθε εργοτάξιο όπου πραγματοποιούνται εργασίες οικοδομικές ή και πολιτικού μηχανικού και γενικά εκτελείται τεχνικό έργο. Στο παράρτημα δε 1 του άρθρου 12 περιλαμβάνεται ενδεικτικός πίνακας τέτοιων εργασιών, όπου μεταξύ άλλων αναφέρονται ... 6 μετατροπές... 7... ανακαινίσεις... 8... επισκευές. Συνεπώς ο χώρος του καταστήματος, που και από τους εναγόμενους συνομολογείται ότι γινόταν ανακαίνιση χώρων και μετατροπές, καθαιρέσεις τοίχων, δαπέδου κλπ. Ήταν εργοταξιακός χώρος και το γεγονός αυτό και μόνο αρκεί για να χαρακτηριστεί τέτοιος χώρος, χωρίς να είναι απαραίτητο να εκδοθεί και οικοδομική άδεια από την αρμόδια αρχή για το χαρακτηρισμό του ως εργοταξίου. Σ' αυτό δε συνηγορεί και το ότι με το άρθρο 17 του ν. 1377/1983 επιβάλλονται ποινές φυλάκισης τουλάχιστον έξι μηνών και αφαίρεσης άδειας άσκησης επαγγέλματος στους μηχανικούς και εργολάβους σε όσους προβαίνουν σε αυθαίρετες κατασκευές. Αρα ο ισχυρισμός των εναγομένων, ότι ο άνω χώρος δεν ήταν εργοταξιακός, πρέπει να απορριφθεί ως αβασίμος στην ουσία του. Επίσης, από τα άρθρα 77, 80 και 81 του ίδιου π.δ/τος επιβάλλεται στα εργοτάξια για λόγους αυξημένης προστασίας να λαμβάνονται πρόσθετα μέτρα, όπως οι πίνακες διανομής τροφοδοσίας πρέπει να φέρουν αυτόματο προστατευτικό διακόπτη διαφυγής (αντιηλεκτροπληξιακός αυτόματος), ώστε, σε περίπτωση διαφυγής ρεύματος, να κόβεται αυτόματα η τροφοδοσία και τέλος οι φορητές λυχνίες μπαλαντέζες πρέπει να τροφοδοτούνται με ηλεκτρικό ρεύμα χαμηλής τάσεως μέχρι 42 Volt, μέσω ειδικού μετασχηματισμού. Στην περίπτωση του επίδικου ατυχήματος αποδεικνύεται ότι ο κεντρικός πίνακας του χώρου δεν έφερε εξυπαρχής αυτόματο αντιηλεκτροπληξιακό διακόπτη, γιατί

όταν τροφοδοτήθηκε αρχικά με ρεύμα δεν ήταν υποχρεωτική η τοποθέτησή του, ούτε η χρησιμοποιηθείσα μπαλαντέζα είχε τροφοδότηση με ρεύμα χαμηλής τάσεως, ώστε να μην υφίσταται περίπτωση ηλεκτροπληξίας. Έπρεπε συνεπώς ο πρώτος εναγόμενος ηλεκτρολόγος - εγκαταστάτης, που ανέλαβε να κατασκευάσει τον υποπίνακα διανομής, αφού αντιλήφθηκε ότι ο κεντρικός πίνακας δεν έφερε προστατευτικό διακόπτη, είτε να τοποθετήσει τέτοιο στον κεντρικό πίνακα, είτε στον κατασκευασθέντα υποπίνακα, άσχετα αν υπάρχει οικοδομική άδεια, καθώς και να τοποθετήσει στον υποπίνακα ειδικό μετασχηματιστή, ώστε η τάση του να μην υπερβεί τα 42 Volt για την περίπτωση ατυχήματος και, τέλος, να ειδοποιήσει τους λοιπούς εργαζόμενους, κυρίως του έργου για την έλλειψη αυτή και σε περίπτωση που δεν θα έστεργαν στην αυξημένη δαπάνη να μην αναλάμβανε την κατασκευή του, αφού μάλιστα δεν υπήρχε και η οικοδομική άδεια και επιβλέπων ηλεκτρολόγος - μηχανικός. Αλλά και οι κύριοι του έργου, λοιποί εναγόμενοι, έπρεπε να λάβουν τα παρακάτω μέτρα, αφού δεν είχαν αναθέσει σε άλλον εργολάβο τις εργασίες ανακαίνισης και επισκευής του έργου, ούτε και ισχυρίζονται ότι ανέθεσαν αυτό σε τρίτους και ειδικότερα 1) να μην άρχιζαν τις εργασίες προτού εκδώσουν την οικοδομική άδεια και δεν είχαν έτσι ειδικό μηχανικό - επιβλέποντα του έργου που θα έλεγχε τις συνθήκες ασφάλειάς του, 2) να είχαν επιμεληθεί ώστε το είδος του παρεχόμενου φωτισμού να μη δημιουργεί κίνδυνο ατυχήματος (άρθρο 8 παρ. 1 δ π.δ. 905/1996), 3) να είχαν ελέγξει την υφιστάμενη μπαλαντέζα που οι ίδιοι είχαν προμηθεύσει στους εργαζόμενους και όχι ο πρώτος εναγόμενος, ώστε να μη συνδεόταν με κλέμα, με μονωτική ταινία αλλά με ρευματολήπτη (φίς) και ρευματοδότη (πρίζα) στεγανούς, ώστε να μην υπάρχει δυνατότητα διαρροής ρεύματος και γιατί αυτή λειτουργούσε με ρεύμα 220 Volt και όχι με τάση 42 Volt, 4) να παρίσταντο κατά τις εργασίες επισκευής αυτοί ή κάποιος υπεύθυνος εκπρόσωπός τους και, τέλος, να είχαν επιστήσει την προσοχή των εργαζομένων για τους πιθανούς κινδύνους, αφού ήταν νέοι και αδαείς με το αντικείμενο της εργασίας και να τους είχε προμηθεύσει μονωτικά γάντια και παπούτσια με μόνωση (άρθρα 2, 4, 10 π.δ. 396/1994). Συνεπώς οι ισχυρισμοί των λοιπών εναγομένων, ότι αυτοί είχαν αναθέσει το έργο στον πρώτο εναγόμενο και ότι δεν ευθύνονται για το άνω ατύχημα, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι στην ουσία τους, αφού τους συνέδεε σχέση εργασίας με τον θανόντα και η ευθύνη τους είναι αντικειμενική, ως κυρίων του έργου και των αρχών της προσήθεως (άρθρα 914, 922 ΑΚ), όπως ήδη εκτέθηκε στη μείζονα σκέψη. Περαιτέρω, από τα ίδια αποδεικτικά μέσα δεν αποδείχθηκε ότι στην πρόκληση αυτού του ατυχήματος συνέτεινε και κάποια αμελής συμπεριφορά του θανόντος, όπως αβάσιμα υποστηρίζουν οι εναγόμενοι. Και τούτο γιατί αυτός ήταν νέος στην εργασία του, είχε προσληφθεί πριν μια εβδομάδα, δεν του χορηγήθηκε κανένα προστατευτικό μέσο, δεν είχε καμιά ενημέρωση από τους εργοδότες του για τους πιθανούς κινδύνους από την εργασία του, ούτε ήταν δυνατόν να γνωρίζει τον κίνδυνο χρησιμοποίησης της μπαλαντέζας που του χορηγήθηκε και δεν γνώριζε με ποιον τρόπο αυτή είχε συνδεθεί, ώστε να αποφύγει το ατύχημα και, τέλος, δεν προέβη σε κάποια ενέργεια αντίθετη σε απαγορευτικές εντολές των εργοδοτών του. Συνεπώς ο περί του αντιθέτου ισχυρισμός, στηριζόμενος στο άρθρο 300 ΑΚ, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος στην ουσία του. Συνεπώς, στην προκείμενη υπόθεση υπάρχει η αναφερόμενη στις νομικές σκέψεις της παρούσας ειδική αμέλεια των εργοδοτών και του προστηθέντος υπ' αυτών πρώτου εναγομένου και συνακόλουθα ευθύνονται όλοι οι εναγόμενοι εις ολόκληρον (άρθρα 71 και 926 ΑΚ) για τις εντεύθεν αγωγικές αξιώσεις των εναγουσών. Αλλωστε, από τα ίδια πιο πάνω περιστατικά οι εναγόμενοι ευθύνονται σε ολόκληρο κατά τις γενικές διατάξεις του Αστικού Κώδικα (άρθρα 914, 922, 932). Επίσης, αποδείχθηκαν και τα εξής περιστατικά: Ο θανών, κατά το χρόνο του ατυχήματος, ήταν 28 ετών και μοναδικός προστάτης της οικογενείας του, που ήταν η σύζυγος και τα δύο ανήλικα παιδιά, ηλικίας 5 και 4 ετών αντίστοιχα, κακής δε οικονομικής κατάστασης. Εξάλλου οι εναγόμενοι βρίσκονται σε πολύ καλύτερη οικονομική κατάσταση, η δε εναγόμενη εταιρία έχει κέντρα διασκέδασης. Ενόψει αυτών, της ευθύνης των εναγομένων, της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης των διαδίκων μερών και αφετέρου της στενοχωρίας που δοκίμασαν όλες οι ενάγουσες, ανάλογης της καθεμιάς με το είδος και το βαθμό συγγένειας και του δεσμού προς τον θανόντα (ΑΠ 1152/1994 ΕΕργΔ 55.133), το Δικαστήριο κρίνει ότι για χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης είναι εύλογα τα παρακάτω ποσά: Για τη σύζυγο του θανόντος το εις ευρώ ισάξιο ποσό των 14.000.000 δραχμών και το εις ευρώ ισάξιο ποσό των 10.000.000 δραχμών

για το καθένα από τα ανήλικα τέκνα του. Συνεπώς η αγωγή πρέπει να γίνει δεκτή ως εν μέρει βάσιμη στην ουσία της για τα προαναφερόμενα ποσά, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής μέχρι την εξόφληση και με προσωπική κράτηση κατά του πρώτου, τρίτου και τετάρτου των εναγομένων διάρκειας οκτώ (8) μηνών στον καθένα, ως μέσον αναγκαστικής εκτέλεσης της παρούσας. Συνεπώς το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που δέχθηκε ως εν μέρει βάσιμη την αγωγή μόνον ως προς τον πρώτο εναγόμενο και επιδίκασε το ποσό των 6.000.000 δραχμών για την κάθε μία ενάγουσα και απέρριψε την αγωγή ως αβάσιμη στην ουσία για τους λοιπούς εναγόμενους, με την εσφαλμένη αιτιολογία ότι έθεσαν το έργο στον πρώτο εξ αυτών χωρίς να επιφυλάξουν στον εαυτό τους τη διεύθυνση και επίβλεψη του έργου, έσφαλε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων, αφού, ως ειπώθηκε, αυτοί δεν απαλλάσσονται από την ευθύνη πληρωμής αποζημιώσεως, κατ' άρθρο 932 ΑΚ (ΑΠ 1819/93, ΑΠ 434/92, όπ. ανωτ.). Γι' αυτό, κατά το βάσιμο παράπονο των εκκαλουσών - εναγουσών, πρέπει να γίνει δεκτή η έφεσή τους ως κατ' ουσία βάσιμη στην ουσία της, ενώ αντίθετα όλοι οι ισχυρισμοί του πρώτου εναγομένου - εκκαλούντος πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι στην ουσία τους, όπως και η κρινόμενη έφεση στο σύνολό της. Στη συνέχεια, αφού εξαφανισθούν η εκκαλούμενη απόφαση και κρατηθεί η υπόθεση στο Δικαστήριο αυτό και δικασθεί στην ουσία της, πρέπει η αγωγή να γίνει εν μέρει δεκτή, ως παραπάνω. Οι εναγόμενοι, τέλος, ως ηττηθέντες εν μέρει, να καταδικασθούν στα δικαστικά έξοδα των εναγουσών, για τους δύο βαθμούς δικαιοδοσίας (άρθρα 178 και 183 ΚΠολΔ).